

euro | guidance

Nederlands Loopbaankennispunt EU

CINQP

Inventarisatie LOB-modules in lerarenopleidingen

Erasmus+

Colofon

Titel	Inventarisatie LOB-modules in lerarenopleidingen
Auteur	Eva-Maria Ternité, Doreen Verbakel, Marit Schreurs, Lissa Groenewoud
Versie	2.0
Datum	December 2020

Euroguidance Nederland
Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
Tel: 073-6800762
www.euroguidance.nl

© Euroguidance Nederland
Euroguidance Nederland is onderdeel van CINOP Publieke programma's.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave is tot stand gekomen met subsidie van de Europese Commissie, DG Onderwijs en Cultuur en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1 Inschaling	5
1.1 Factoren die het LOB-aanbod beïnvloeden	11
2 Algemeen beeld en aanbevelingen	13

Inleiding

In aansluiting op het onderzoek *Behoefte en aanbod professionalisering LOB*¹ dat de vraag heeft onderzocht in hoeverre de initiële lerarenopleidingen de startende docent voorbereidt op het LOB-werk, heeft Euroguidance een verkenning uitgevoerd naar het opleidingsaanbod van de lerarenopleidingen.

Met de voor u liggende inventarisatie willen wij in kaart te brengen in hoeverre Nederlandse instituten die lerarenopleidingen aanbieden hun toekomstige leraren voorbereiden op LOB taken. Hiervoor zijn korte survey-mails uitgestuurd en korte telefonische interviews gevoerd ter verdieping van de informatie.² Het aanbod dat in beeld is gebracht betreft lerarenopleidingen binnen bekostigde onderwijsinstellingen.

¹ https://www.euroguidance.nl/33_8106_Behoefte-en-aanbod-professionalisering-LOB.aspx

² Niet altijd is op de mails en gespreksverzoeken gereageerd waardoor enkele instellingen geen inschaling toegewezen hebben gekregen of dat een inschaling soms gebaseerd op deels volledige informatie.

1 Inschaling

Om inzichtelijk te maken in hoeverre onderwijsinstellingen met lerarenopleidingen aandacht besteden aan (aspecten van) LOB is een 4-puntsschaal gehanteerd, lopend van “geen aandacht (0) - beginnende aandacht (1) - specifieke aandacht (2) - structureel specifieke aandacht (3)” (zie ook tabel 2.1). De inschaling van het aanbod is te vinden in de Tabellen 2.2 en 2.3. Bij de inschaling is het van belang de context van de instellingen in acht te nemen: soms is het een bewuste keuze om geen expliciete aandacht te schenken aan LOB. Hier gaan we in paragraaf 2.1.2 op in (Factoren die het LOB-aanbod beïnvloeden). Verder is het belangrijk om mee te geven dat de gebruikte 4-puntsschaal het huidige aanbod afzet tegen een ideaalbeeld.

Tabel 2.1: Indeling 4-puntsschaal

Waarde	Kenmerken
0: Geen aandacht	Geen raakvlakken 0-5 studiebelastingsuren (impliciet)
1: Beginnende aandacht	Vakken met raakvlakken Enkele opleidingen met meer aandacht 5-20 studiebelastingsuren Impliciete aandacht
2: Specifieke aandacht	Enkele specifieke vakken en/of keuzedelen / cursussen / bijscholing, of als element van een specifieke leerlijn (Deels) vastgelegd in curriculum Opleiding overstijgend aandacht Voornamelijk theorie 20-30 studiebelastingsuren Expliciete aandacht Niet altijd verplicht of alle studenten in aanraking
3: Structureel specifieke aandacht	Vastgelegd in doorlopende leerlijn Vastgelegd in curriculum Vastgelegd in visie/beleid Opleiding overstijgend aandacht (uniformiteit, waar mogelijk) Verplicht onderdeel / volledig bereik Theorie en Praktijk > 30 studiebelastingsuren

Tabel 2.2: Inschaling aanbod LOB binnen lerarenopleiding op hogescholen

Onderwijsinstelling	Inschaling	Toelichting	Lerarenopleidingen	Dekkingsgraad LOB ³	Vorm van LOB
Hogeschool A	2+	Met name de beroepsgerichte lerarenopleidingen besteden veel expliciete aandacht aan LOB op verschillende manieren. Deze zijn opgenomen in een doorlopende leerlijn, eindtermen van het curriculum, en in het beleid. Tevens worden de LOB-competenties toegepast in de praktijk. Er is een keuzedeel voor specialisatie LOB. Het is niet duidelijk om hoeveel studiebelastinguren het gaat.	3 lerarenopleidingen met 10 beroepsgerichte profielen 2 ^{de} graads	Deels uniform (de niet beroepsgerichte opleidingen besteden minder aandacht aan LOB)	<ul style="list-style-type: none"> • Expliciet aandacht in stage • Mentoraat • Cursus • Keuzevak • LOB-theorie (5 competenties) • Actief oefenen met LOB activiteiten • LOB is vastgelegd in een leerdoel of leerlijn (verplichte eindtermen) • Kennis van beroepen, vervolgoopleidingen en arbeidsmarkt • Opgenomen in curriculum en beleid
Hogeschool B	3	Zowel integrale leerlijn die leerjaar overstijgend is, als vaste plek voor LOB in de vorm van theorie en praktijk. Bovendien is de bewuste keuze voor aandacht voor LOB uitgesproken en vastgelegd (samen met de arbeidsmarkt).	15 + opleidingen (1 ^e en 2 ^e graads, focus op beroepsonderwijs)	Divers, door integrale leerlijn	<ul style="list-style-type: none"> • Integrale doorlopende leerlijn (inclusief samen opleiden wat contact met arbeidsmarkt vergroot) – 40% hiervan is LOB • Vak onderwijskunde (o.a. mentoraat en studieloopbaanbegeleiding) • Voorbereidende vakken met raakvlakken (student begeleiding, groepsdynamica, zorg in de school, etc.) • Minor educational needs met taken en verantwoordelijkheden van mentor en coach • Speelt in op vraag arbeidsmarkt – ‘meer aandacht voor LOB, niet als mentoraat erbij laten bungelen’ • De visie is ‘LOB hoort erbij’ • Vak samen opleiden met individueel component 10-50 uur • Totaal 100 studiepunten aan LOB • LOB opdrachten in de praktijk
Hogeschool C	2+	LOB is in het huidige en toekomstig beleid geïntegreerd en terug te vinden in het curriculum op verschillende wijzen voornamelijk in veel vakken met raakvlakken. Er zijn ook elementen die zich specifiek richten op LOB. Het is onbekend of deze intensiteit voor alle opleidingen geldt, alle studenten in dezelfde mate bediend en hoe dit zich uit in de praktijk.	8 opleidingen 2 ^e graads	Onbekend	<ul style="list-style-type: none"> • Expliciet aandacht in stage • Mentoraat (inclusief oefensessies als oudergesprekken en interactieve gastsprekers) • Afstudeerrichtingen met raakvlakken • Cursus / Module (gesprektechniek, loopbaanbegeleiding, mentoraat, begeleiden van studenten, etc.) • (Keuze)vak: studentbegeleiding • Workshop: masterclass interpersoonlijke vaardigheden, zorg, faalangst, lectoraat, loopbaanbegeleider in het mbo • Gesprekstechnieken: oudergesprekken, studentgesprekken, gesprekken met externen • Coaching • Ouderbetrokkenheid • Casus behandeling/intervisie • Behandelen van LOB theorie (competenties, zelfsturing, wettelijke kaders) • Oefenen met LOB activiteiten • LOB is opgenomen in leerdoel/leerlijn • Kennis van beroepen, vervolgoopleidingen en arbeidsmarkt • 20 studiebelastinguren per collegejaar

³ Het bereiken van alle studenten met een zo'n compleet en effectief mogelijk aanbod op LOB.

Onderwijsinstelling	Inschaling	Toelichting	Lerarenopleidingen	Dekkingsgraad LOB ³	Vorm van LOB
Hogeschool D	2+	LOB is cyclisch onderdeel van curriculum	19 opleidingen in verschillende vormen (voltijd, deeltijd, master) – alles in huis aan lerarenopleidingen	Uniform Algemene leerlijn voor alle lerarenopleidingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelingspsychologie • Mentoraat • Lessen over 'probleemstudenten' • Gesprekstrainingen • Peer Coaching voor LOB • Omgaan met verschillen • Werkplekieren (mentoraat op stage/opleidingsscholen) • APV (alg. pedagogische vaardigheden-lessen) • LOB op drie lagen: eigen loopbaanontwikkeling van student, LOB van leerlingen en ontwikkeling van LOB-component in lerarenopleiding • Elke student heeft een eigen ontwikkelplan met intensieve coaching. • Opleidingsscholen hebben een plan hoe transfer naar begeleiding leerlingen te maken. • Beroepsbeeld start bekwame leraar met stevig LOB onderdeel voor zowel eigen loopbaanontwikkeling docent als ook begeleiding leerlingen.
Hogeschool E	1 +	Er is aandacht voor LOB binnen het curriculum in de vorm van verschillende onderwijsactiviteiten met name in de hogere leerjaren. Er is op dit moment geen sprake van een heldere, doorlopende leerlijn of praktijkimplementatie. Binnen een aantal opleidingen is men dit schooljaar aan het experimenteren met leerlijnen waar LOB een actieve rol speelt. Tevens zijn er actuele ontwikkelingen rondom het werkklaren van de student, waardoor er in de nabije toekomst meer integrale verweving ontstaat.	12 opleidingen, met name 2 ^o graads 4-jarige bacheloropleidingen	Aandacht voor LOB is opleiding overstijgend, maar de vorm verschilt tussen opleidingen	<ul style="list-style-type: none"> • Keuzeworkshop LOB • Lezing omtrent LOB (eenmalig) • Vak onderwijskunde met raakvlakken (e.g. gespreksvaardigheden) • Leerlijn LOB (opleiding Engels) • Leerlijn persoonlijke en professionele ontwikkeling met sterke raakvlakken (ongeveer 20-25 uur studiebelasting) • Soms in stage
Hogeschool F	2+	Sterke aandacht voor LOB binnen het curriculum in de vorm van cursussen, echter, doorlopende leerlijn en integrale verweving ontbreekt.	14 bacheloropleidingen, diverse typen: zowel 1e als 2e graads en kopopleidingen en zij-instroomopleiding.	Aandacht voor LOB is opleiding overstijgend, maar de vorm verschilt tussen opleidingen	<ul style="list-style-type: none"> • Cursus mentoraat (VO) - verplicht • Cursus LOB (BO) - verplicht • Nascholingstraject op maat specifiek gericht op LOB • Nascholingstraject met onderdelen LOB • Onderdeel van master educational needs • Aandacht in stage • Aparte module bij kopopleiding
Hogeschool G	3	LOB verankerd in generiek (gemeenschappelijk) deel van de opleiding. Alle lerarenopleidingen besteden expliciet aandacht aan LOB. Het is echter onbekend om hoeveel studiebelasting uren het gaat.	16 2 ^o graads opleidingen (deeltijd, voltijd en flexvariant)	Uniform	<ul style="list-style-type: none"> • Zowel theorie als praktijk • Verweven in verschillende modules op de opleiding • Expliciet onderwerp van workshops, ateliers of trainingen binnen modules • Expliciete aandacht tijdens het werkplekieren • Module Oriëntatie op Onderwijs en Beroep (propedeuse): handvatten voor gespreksvoering • Module pedagogiek (hoofd fase): rol (studie)loopbaanbegeleider • Stage (afstudeerfase): kennismaking met LOB op stageschool
Hogeschool H	0	Burgerschapslessen kennen raakvlakken met LOB, maar LOB krijgt geen specifieke aandacht.	14 bacheloropleidingen, diverse typen: zowel 1 ^o	Invulling verschilt per opleiding (van niets- tot specifieke vakken)	<ul style="list-style-type: none"> • Burgerschapslessen (met raakvlakken persoonlijke ontwikkeling) • Begeleiding bij de professionele ontwikkeling

Onderwijsinstelling	Inschaling	Toelichting	Lerarenopleidingen	Dekkingsgraad LOB ³	Vorm van LOB
			als 2 ^e graads en kopopleidingen		
Hogeschool I	1	Er is impliciete aandacht voor LOB bij verschillende onderdelen tijdens de opleiding. Generieke kennisbasis is leidend voor het curriculum waarbij LOB niet als hoofdthema wordt genoemd. Het is sterk verschillend per onderdeel hoeveel aandacht er is voor LOB. Hierdoor is het onduidelijk hoeveel uur er aan LOB wordt besteed per opleiding en of er voldoende aandacht wordt besteed aan LOB-taken voor in de toekomst.	12 2 ^e graads opleidingen (4 jarige opleiding. Studenten kunnen versnellen als ze al vrijstellingen/aantoonbaar eerder verworven competenties hebben) 1 KOP-opleiding en een zij-instroomtraject (duur 1 a 2 jaar)	Aandacht voor LOB is overstijgend, maar is minder aandacht voor bij KOP-opleiding en zij-instroom vanwege sterk gecomprimeerd programma	<ul style="list-style-type: none"> • Expliciet aandacht in stage • Mentoraat • (Keuze)vak (bijv. studentbegeleiding) • Gesprekstechnieken • Coaching • Ouderbetrokkenheid • Casus behandeling

Tabel 2.3: Inschaling aanbod LOB binnen lerarenopleiding op universiteiten

Onderwijsinstelling	Inschaling	Toelichting	Lerarenopleidingen	Dekkingsgraad LOB ⁴	Vorm van LOB
Universiteit A	1	Universiteit A besteedt momenteel geen expliciete aandacht aan LOB. Dit is bijvoorbeeld niet opgenomen in eindtermen. Echter zijn er een aantal leerlijnen met raakvlakken, bijvoorbeeld tijdens de stage. Deze worden tevens aan de praktijk gekoppeld. Door het integrale karakter van de vakken is het lastig in te schatten hoeveel studiebelastingen precies aan LOB worden besteed.	18 eerstegraads (éénjarig – 60 EC) 13 tweedegraads educatieve minor (half jaar – 30 EC) 5 educatieve masters (tweejarig -120 EC)	Uniform	<ul style="list-style-type: none"> LOB niet specifiek opgenomen in eindtermen Leerlijnen met raakvlakken Koppeling met praktijk, zoals stage
Universiteit B	0	Bewuste keuze om geen aandacht aan LOB te besteden i.v.m. tijdgebrek. Professionalisering rondom LOB wordt als verantwoordelijkheid gezien van de scholen waar afgestudeerden een plek vinden. Wel wordt de samenwerking met schoolbesturen groter waarbij er soms sprake is van inductietrajecten waar LOB een onderdeel van kan zijn. Deze trajecten zijn echter geen officieel onderdeel van de lerarenopleiding, maar van het professionaliseringsbeleid van de schoolbesturen.	6 opleidingen, masterniveau, eerstegraads 60-120 ECTS en educatieve minor beperkte tweedegraads (30ECTS) Masteropleidingen in 15 schoolvakken. Deze hangen als tracks onder 6 masteropleidingen.	Uniform	<ul style="list-style-type: none"> Geen specifieke aandacht LOB Vak pedagogiek 5 ECTS Aandacht voor leerontwikkeling Stagecomponent
Universiteit C	0	Bewuste keuze om geen aandacht aan LOB te besteden vanwege tijdgebrek en andere verplichtingen. Tevens wordt professionalisering rondom LOB gezien als een onderdeel van de professionele ontwikkeling wanneer de docent eenmaal in de opleidingsschool werkzaam is.	5 opleidingen (1 ^e graads)	Uniform	<ul style="list-style-type: none"> Geen specifieke aandacht Onderwerp bij vak onderwijskunde
Universiteit D	2	LOB is geïntegreerd in de opleidingen, zo is het onder andere geïntegreerd in het vak 'Onderwijskunde en diepteverwerking'. Dit betreft echter voornamelijk theorie en geen toepassing in de praktijk. Ook zijn er andere vakken waar aandacht voor LOB mogelijk is, dit is student gestuurd. LOB wordt dan bijvoorbeeld behandeld tijdens intervisie, stages of portfolio's. Door deze student gestuurde aanpak kan het aantal studiebelastingen verschillen per student.	5 opleidingen (Croho master SEC en 1e graads: (12-36 uur)	Niet uniform	1 ^e graads: (12-36 uur) <ul style="list-style-type: none"> Mentoraat Omgaan met bijzondere leerlingen Rechten en plichten van de docent Leerlijn ontwikkeling professionele identiteit Vak onderwijskunde Student gestuurde aandacht voor LOB (in intervisie, stages en portfolio), en daarmee variabele belasting (4-6 ECTS) Croho master SEC: <ul style="list-style-type: none"> Geen LOB
Universiteit E	0	Bewuste keuze om geen expliciete aandacht aan LOB te besteden vanwege de korte duur van de opleiding (een jaar). Binnen het vak 'Opleiden in de	5 eenjarige 1 ^e graads opleidingen, 3 minoren (beperkte 2 ^e graads)	Uniform	<ul style="list-style-type: none"> Vak: opleiding in de school heeft enkele LOB elementen

⁴ Het bereiken van alle studenten met een zo'n compleet en effectief mogelijk aanbod op LOB.

Onderwijsinstelling	Inschaling	Toelichting	Lerarenopleidingen	Dekkingsgraad LOB ⁴	Vorm van LOB
		school' en Masterclasses komen elementen van LOB aan bod.	en 1 tweejarige opleiding		
Universiteit F	0	Bij de eerstegraads opleidingen komt LOB helemaal niet voor. Dit is een bewuste keuze, met name bij de eerstegraads opleidingen i.v.m. de taakstelling het leveren van 'Start bekwaame docenten'.	4 opleidingen (1 ^e , 2 ^e graads)	Niet uniform	1e graads: <ul style="list-style-type: none"> Keuzemodule leerlingbegeleiding: Mentoraat (1 uur) Gesprekstechnieken Casus behandeling
Universiteit G	0	LOB komt alleen incidenteel aan bod in het educatieve programma van de eerstegraads lerarenopleidingen en in de minor leren lesgeven.	Aantal onbekend Eerste en tweedegraads	Niet Uniform	<ul style="list-style-type: none"> Geen expliciete aandacht voor LOB Incidenteel aanbod (educatief programma en minor leren lesgeven)
Universiteit H	1	Ondanks dat er relatief veel studiebelastingen gekoppeld zijn aan vakken met raakvlakken met LOB wordt er door de Universiteit Utrecht voor gekozen om niet apart te focussen op LOB. LOB wordt gezien als onderdeel van het inductie- en professionaliseringstraject wanneer de student als docent is (van start- naar vakbekwaam). Deze keuze komt mede voort uit tijdgebrek en prioritering binnen de lerarenopleiding (het doel van de opleiding is zo snel mogelijk docenten aan de slag krijgen (start bekwaam).	38 opleidingen (18 vakken), zowel 1 ^e als 2 ^e graads zowel 1- als 2- jarige opleidingsduur	Grotendeels uniform	<ul style="list-style-type: none"> Vakken met raakvlakken (vak: pedagogiek (50-60 uur), met onderdelen mentoraat leerling begeleiding, oudergesprekken) Keuzevakken talentontwikkeling & passend onderwijs 140 uur
Universiteit I	1	Besteedt momenteel geen expliciete aandacht aan LOB, maar heeft een aantal vakken met raakvlakken. Deze worden tevens aan de praktijk gekoppeld. Door het integrale karakter van de vakken is het lastig in te schatten hoeveel studiebelastingen precies aan LOB worden besteed.	Lerarenopleiding van 60 ECTS 1 ^e graads bevoegdheid. Lerarenopleiding van 30 ECTS/ beperkte 2 ^e graads bevoegdheid.	Uniform	<ul style="list-style-type: none"> Expliciet aandacht in stage Supervisie gekoppeld aan de praktijk Behandeling casus Gesprekstechnieken
Universiteit J	0	Bevat een component mentoraat. Onduidelijk is echter hoeveel studiebelastingen hiermee gemoeid zijn en of er andere vakken met raakvlakken zijn.	Onbekend. 1 ^e graads	Onbekend	<ul style="list-style-type: none"> Mentoraat

*Bij enkele onderwerpen (zoals vorm) staat de informatie op een compacte manier beschreven ten behoeve van de leesbaarheid waardoor inhoudelijke nuances verloren kunnen gaan. Details met betrekking tot invulling kunnen opgevraagd worden bij Euroguidance.

1.1 Factoren die het LOB-aanbod beïnvloeden

Opleidingsduur

Een grote factor die bepaalt of er wel of geen LOB-component wordt aangeboden is de opleidingsduur of de grootte van het studieprogramma. Naarmate de opleiding meer ECTS beslaat, is de kans groter dat er aandacht is voor LOB. Meer ECTS betekent immers meer ruimte en daarmee mogelijkheden tot verdieping en verbreding. Bij de korter durende opleidingen is het dan ook niet per se zo dat er geen belang wordt gehecht aan LOB, maar dat dit vaak wordt gezien als onderdeel van het professionaliseringstraject wanneer de docent eenmaal aan de slag is in de praktijk (*van start bekwaam naar vakbekwaam*). Dit geldt met name voor de éénjarige 1e-graadsopleidingen van de universiteiten. De studenten van deze opleidingen hebben zich vier jaar in de vak inhoud verdiept en volgen een intensief eenjarig traject met vakken als pedagogiek, (vak)didactiek, professionele en onderzoekende bekwaamheid.

Verschillende universiteiten geven aan dat het curriculum al te vol is en dat professionalisering rondom LOB bij de school moet liggen waar de startende docent gaat werken. Ook wordt benoemd dat het doel van de eerstegraads opleidingen uit het leveren van 'start bekwame' docenten bestaat en dat LOB aandachtsgebied voor een gevorderde docent is. Tot slot wordt gesuggereerd dat professionalisering rondom LOB onderdeel zou kunnen zijn van inductietrajecten onder leiding van de schoolbesturen waar docenten terecht komen.

Type opleiding

Een opvallende bevinding is dat met name beroepsgerichte opleidingen zich meer focussen op het expliciet inzetten van LOB. Universiteiten scoren daarmee aanzienlijk lager dan de hbo opleidingen. Volgens hbo-instellingen speelt het beroepsgerichte karakter van de opleidingen en het belang van het toe leiden naar werk dit in de hand en wordt de noodzaak door de arbeidsmarkt uitgesproken. Ook het type opleiding in termen van 1^e of 2^e graads is een factor die van invloed is op de vraag of er wel of geen LOB-component wordt aangeboden. Met name de 2^e graadsopleidingen besteden meer aandacht aan LOB. Dit hangt samen met zowel de opleidingsduur (1^e graads zijn kopopleidingen) en het doel van de 1^e graadsopleidingen (start bekwame docenten leveren die zo snel mogelijk kunnen starten).

Visie en beleid

Een derde beïnvloedende factor betreft visie en beleid. Wanneer er concreet doelstellingen en een strategie geformuleerd zijn binnen de opleiding(en) dan is het gemakkelijker LOB te verweven in het reguliere curriculum. De aanwezigheid van een visie, beleid, of uitgesproken commitment op het gebied van LOB is vaak afhankelijk van het inzien van het belang en de noodzaak, zoals expliciet is benoemd bij beroepsgerichte opleidingen.

Definitie LOB

Tot slot is het ook van belang wat men verstaat onder LOB. Hoe LOB wordt gedefinieerd verschilt per onderwijsinstelling, waarbij de één vooral de focus legt op beroeps- en Inventarisatie LOB-modules in lerarenopleidingen

studiekeuze ondersteuning, en de ander vooral op persoonlijke ontwikkeling, professionele ontwikkeling of mentoraat. Binnen dit onderzoek is de brede definitie gehanteerd, maar het kan voorkomen dat hierdoor bij sommige instellingen informatie niet goed naar voren is gekomen.

2 Algemeen beeld en aanbevelingen

Op basis van de verkenning kan worden geconcludeerd dat er over het algemeen grote verschillen zijn tussen onderwijsinstellingen in de mate waarin zij aandacht besteden aan het voorbereiden van toekomstige leraren op LOB-taken in hun lerarenopleidingen. Het spectrum loopt van geen aandacht – of hooguit enkele uurtjes – tot volledige leerlijnen en integrale programma's. De mate van aandacht is meestal een bewuste keuze afhankelijk van bijvoorbeeld opleidingsduur en type opleiding. We zien met name grote verschillen tussen hbo en universitaire opleidingen. Wat men verstaat onder LOB verschilt ook wat voor spraakverwarring kan zorgen en vergelijkbaarheid bemoeilijkt.

Sommige instellingen hebben LOB daadwerkelijk in hun aanbod hebben vastgelegd en er een duidelijk aanwezige focus is op LOB. Ook zijn er twee onderwijsinstellingen die opvallen, omdat ze een integrale leerjaar overstijgende leerlijn hebben ontwikkeld op het gebied van LOB.

Naar aanleiding van de inventarisatie, formuleren we ook een drietal aanbevelingen:

1. Formuleer op beleidsniveau een brede, inclusieve definitie van LOB die van kracht is voor de gehele Nederlandse onderwijsinfrastructuur, zodat het duidelijk is wat er minimaal onder LOB valt. Hierbij kan het Raamwerk LOB leidend zijn.
2. Zorg voor een landelijk vastgestelde ambitie met eenduidig beleid waardoor betere afstemming tussen verschillende partijen mogelijk is. Dit vraagt om keuzes op beleidsniveau rondom vragen als: is het voorbereiden van leraren op LOB-taken een school aangelegenheid of de taak van de lerarenopleiding? Moeten alle docenten verplicht worden geschoold in LOB-taken of wordt dit een specialisme? Dit beleid beschrijft dus ook in welke mate LOB aan bod moet komen bij lerarenopleidingen. Het is nu niet duidelijk wanneer een inschaling voldoende inspeelt op de behoefte van de Nederlandse maatschappij of het Nederlandse onderwijsveld en welke omstandigheden hierop van invloed zijn. Momenteel is de gebruikte inschaling gebaseerd op een ideaalbeeld, maar wellicht dat een inschaling op niveau twee al voldoende oplevert voor studenten. Ook vergelijkend onderzoek naar de effecten van lerarenopleidingen die LOB op verschillend niveau hebben verankerd zou een interessante richtingaanwijzer kunnen zijn.
3. Veranker LOB in curricula of in statuten, zodat aandacht voor een LOB een meer specifieke vorm krijgt. Dit maakt dat het beter mogelijk wordt om de effecten te meten en kwaliteit van het aanbod te verbeteren.